

KYSY, KOHTAA JA KUUNTELE
- Opas seksuaalisen houkuttelun ja seksuaaliväkivallan
ennaltaehkäisyyn nuorisotyössä

ISBN 978-952-7094-46-4

1. painos (sid.)

Teoksen nimi: Kysy, kohtaa ja kuuntele - Opas seksuaalisen
houkuttelun ja seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisyyn
nuorisotyössä

Tekijät: Merja-Maaria Oinas, Mika Pietilä & Venla Tuohino
(toim.)

Kuvat: Petteri Löppönen (s. 53, 81, 83 ja 91)

Julkaisija: Koordinaatti, Oulun kaupunki

Vuosi: 2020

Graafinen suunnittelu ja taitto: Tiina Haataja,
Painatuspalvelut, Monetra Oulu Oy

Paino: Grano Oy

Kustantaja ja kustannuspaikka: Koordinaatti, Oulun kaupunki

Koordinaatti

OULU

Opetus- ja
kulttuuriministeriö

Jenni Kreivi

2.4 Lait, oikeudet ja ilmoitusvelvollisuus

Tämä artikkeli kokoaa yhteen tämän oppaan teemojen kannalta keskeisimmät lait ja oikeudet sekä kuvaa lyhyesti ammattilaisten ilmoitusvelvollisuutta ja mahdollisen rikosprosessin kulkua.

Löydät aina lait ajantasaisina verkossa osoitteesta: www.finlex.fi

Lapsen oikeudet

YK:n lapsen oikeuksien sopimus on kaikkia alle 18-vuotiaita lapsia koskeva ihmisoikeussopimus. Sopimus sisältää kaikki lapsille kuuluvat ihmisoikeudet ja asettaa valtiolle ensisijaisen vastuun toteuttaa ne. Sopimuksessa on neljä yleistä periaatetta: syrjimättömyys, lapsen edun huomioiminen, oikeus elämään ja kehittymiseen sekä lapsen näkemysten kunnioittaminen. Sopimus sisältää kymmeniä kohtia, joissa suojellaan lapsia esimerkiksi seksuaaliselta hyväksikäytöltä ja lapsikaupalta.

Lisätietoa lapsen oikeuksista on luettavissa Unicefin verkkosivuilta:

www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/mika-on-lapsen-oikeuksien-sopimus/

Rikoslaki (39/1889)

20 luku (563/1998) Seksuaalirikoksista

Rikoslaisissa on säädetty rangaistavaksi useita eri seksuaalirikoksia. Ammattilaisten on hyvä tiedostaa, että seksuaalirikosten kirjo on laaja. Ammattilaisten ei tarvitse kuitenkaan tietää, mikä rikosnimike milloinkin olisi kyseessä. Voimassa olevan rikoslain seksuaalirikoksia ovat esimerkiksi:

- Raiskaus
- Törkeä raiskaus
- Pakottaminen seksuaaliseen tekoon
- Seksuaalinen hyväksikäyttö
- Seksuaalinen ahdistelu
- Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö
- Törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö
- Törkeä lapsenraiskaus
- Seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta
- Lapsen houkutteleva seksuaalisiin tarkoituksiin

Suojaikäraja

Suomessa seksuaalisen kanssakäymisen yleinen suojikäraja on 16 vuotta. Alle 16-vuotiaiden ei siis katsota voivan antaa pätevää suostumusta sukupuolilyhteyteen tai muuhunkaan seksuaaliseen tekoon aikuisen kanssa. Vanhemmalla henkilöllä on vastuu selvittää nuoremman ikä. Jos tekijä on lapsen vanhempi tai vanhempaan rinnastettavassa asemassa lapseen nähden sekä asuu lapsen kanssa samassa taloudessa, niin suojikäraja on 18 vuotta. Suojikärajan tarkoituksena on suojella alaikäisiä. Nuorten välisiin seurustelusuhteisiin ei ole kuitenkaan tarkoitus puuttua. Lain rajoitussäännöksen mukaan lapsen seksuaalisena hyväksikäyttönä ei pidetä tekoa, joka ei loukkaa nuoren itsemääräämisoikeutta. Lisäksi edellytetään, että ero iässä sekä henkisessä ja ruumiillisessa kypsyydessä ei ole suuri.

Lastensuojelulaki (417/2007)

Lain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Lapsen vanhemmilla ja muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista. Lapsen vanhemman ja muun huoltajan tulee turvata lapselle tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi. Lastensuojelun on tuettava vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa järjestämällä tarvittavia palveluja ja tukitoimia. Lapsi voidaan myös tarvittaessa sijoittaa kodin ulkopuolelle. Lastensuojelun lähtökohtana on aina lapsen etu. Kun lapsella tai perheellä on ongelmia tai haasteita, lastensuojelun tehtävänä on auttaa.

Ilmoitusvelvollisuudet

Lasten ja nuorten parissa työskentelevät kohtaavat tilanteita, joissa joudutaan tekemään lastensuojelu- ja rikosilmoituksia. Lastensuojelulaissa on määritelty henkilöt, joilla on laissa määrätty velvollisuus tehdä ilmoitukset. Myös muut toimijat voivat toimia lain hengen mukaan, vaikkei varsinaista velvollisuutta olisi. On tärkeää selvittää etukäteen, miten ja mihin ilmoitukset tehdään, jotta tilanteen ilmaantuessa tietää miten toimia. Verkostoituminen viranomaisten kanssa parantaa yhteistyötä ja helpottaa ilmoitusten tekemistä. Poliisia ja lastensuojelua voi konsultoida lapsen tai nuoren nimeä mainitsematta aina, kun huoli herää.

Lastensuojeluilmoitus tulee tehdä, kun arvioit, että lapsen lastensuojelun tarvetta olisi syytä selvittää. Lastensuojeluilmoituksen tekemisen taustalla voi olla hyvinkin erilaisia huolia, jotka liittyvät lapsen hoidon ja huolenpidon tarpeeseen, kehitystä vaarantaviin olosuhteisiin tai omaan käyttäytymiseen. Lisäksi tulee tehdä ilmoitus poliisille, jos saa tietoonsa alaikäiseen kohdistuneen seksuaalirikoksen tai vakavan rikoksen, esimerkiksi pahoinpitelyn. Ilmoitukset pitää tehdä viipymättä.

Lastensuojelu- ja rikosilmoitusohjeet verkossa tieto- ja neuvontatyötä tekeville osoitteessa www.nusuvefo.fi

Rikosilmoitus ja rikosprosessi

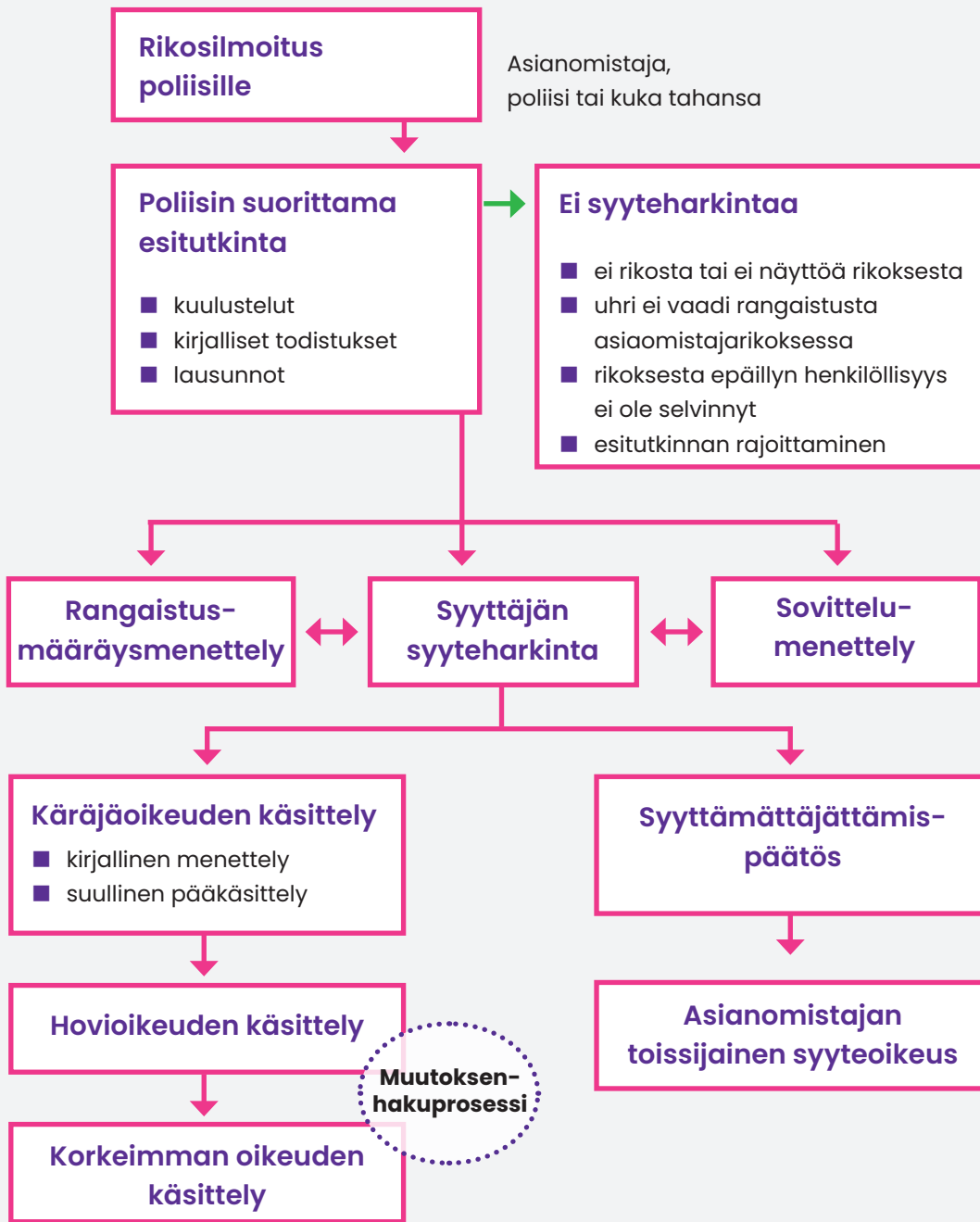
Rikosilmoituksen voi tehdä kuka tahansa, esimerkiksi uhri, poliisi, rikoksen todistaja tai ammattilainen, joka tekee työsssänsä ilmoituksen. Ilmoituksen voi tehdä millä tahansa poliisilaitoksella. Sen voi tehdä henkilökohtaisella käynnillä tai puhelimitse. Nettisivujen kautta sähköinen rikosilmoitus voidaan tehdä vähäisissä rikoksissa, jotka eivät vaadi poliisilta välittömiä toimenpiteitä. Rikosilmoitukseen tarvitaan mahdollisimman tarkka kuvaus siitä, mitä on tapahtunut ja ketkä ovat asianosaisia eli rikoksesta epäiltyjä ja rikoksen uhreja. Rikosilmoituksen voi tehdä, vaikka rikoksen tekijä ei olisi tiedossa. Myös mahdolliset todistajat tulee ilmoittaa poliisille. Rikosilmoitus on hyvä tehdä pian rikoksen tapahduttua tai tultua ilmi.

Seuraavalla sivulla on kaavio siitä, miten rikosprosessi mahdollisesti etenee. Rikosprosessista ei tarvitse selvittää yksin. Rikosuhripäivystykseltä saa maksutonta neuvontaa kasvokkain, verkossa ja puhelimitse.

Lisätietoa rikosprosessin etenemisestä on saatavilla esimerkiksi Rikosuhripäivystyksen verkkosivuilta:

www.riku.fi/oppaat-ja-ohjeet/rikosprosessi/

Rikosprosessi

(Rikosuhripäivystys 2020. Saatavilla: www.riku.fi/oppaat-ja-ohjeet/rikosprosessi/).